

ODPOVĚDNOST VELITELE ZA VÝCHOVU K UVĚDOMĚLÉ KAZNI

Plk. děl. František Říha

Dvěma táborům, které vznikly po druhé světové válce, táboru socialismu, vedenému Sovětským svazem, a táboru imperialistickému v čele se Spojenými státy americkými, odpovídají i dva typy armád, postavené do jejich služeb.

V kapitalistických státech je armáda nástrojem vedení útočné, dobovačné války, má protilidový, reakční, utlačovatelský a zločinný ráz. Cíle, s kterými je stavěna, pro které je určena a s kterými vede války, jsou v příkrém rozporu se zájmy milionových mas pracujících vlastní země a jiných zemí, protože honba za maximálním ziskem a zajišťování plných poklad monopolistů válkou a dobýváním cizích území jsou vždy spojeny s ožebračováním dělnické třídy a pracujících lidí.

Proto kapitalisté skrývají skutečné cíle války, kterou vedou nebo chtějí vést. Uchylují se ke lži, pomlouvám a výmyslům. Zatajují skutečné cíle do hávu nacionalistických a demagogických frází a snaží se opřít lid zvláště v otázkách války a míru sítě lží a zavleci jej do krvavé války.

Třídnímu, protilidovému rázu imperialistické armády odpovídá i kázeň v této armádě, způsob jejího vynucování, formy a obsah ideologického zpracování vojáků.

V buržoasních armádách se udržuje kázeň potlačováním vůle vojáka, strachem, lží, klamáním a bezduchým drilem. Velitelé jsou tam představiteli vládnoucích vykořisťovatelských tříd a mají zájem na tom, aby vojáci neznali pravý ráz imperialistických válek vedených s cílem zvětšit zisky monopolistů. Celým systémem ideologického ovlivňování se buržoasie snaží proměnit vojáka v automat, který nepřemýšlí, neusuzuje a je slepým nástrojem v rukou vykořisťovatele.

Vyvolání strachu před představenými, třídní násilí a snižování lidské důstojnosti, pokrytectví, podlézavost, výchova k nevědomosti lží a klamáním, pokrytectví a podlézavost jsou charakteristické pro kázeň buržoasní armády.

Protože cíle válek, které vede buržoasie, jsou v rozporu s myšlením a přáním mas pracujících a také převážné většiny vojáků kapitalistické armády, je v průběhu války kapitalistická armáda podlamována, její kázeň upadá, její zdánlivá jednota se třísí a štěpí, třídní protiklady se přirostávají a její bojeschopnost, zvláště v období porážek a neúspěchů, klesá a vede k porážce.

Zcela kvalitativně odlišný ráz má Sovětská armáda a armády lidových demokracií. Jejich úkolem je chránit budování nového společenského řádu, socialismu a komunismu, odrážet a ničit imperialistického nepřítele a zajišťovat bezpečnost lidu osvobozeného od kapitalistického otroctví.

Cíle, pro které jsou tyto armády budovány, nejsou v rozporu se zájmy dělnické třídy a lidu ostatních zemí. Naopak, jsou s nimi v souladu, splývají s nimi.

Osvoboditelskému, lidovému rázu armády socialistického typu odpovídá ráz a druh kázně, její zvláštnosti, způsoby jejího vyžadování a výchovy, způsoby kázeňské praxe velitelů a cíle vojenské výchovy.

Výchova v socialistické armádě je založena na objasňování politiky dělnické třídy a komunistické strany, na zvyšování všeobecné, kulturní a politické rovné vojáků a je základem upevňování morálního činitele, jednoho z rozhodujících činitelů vítězství ve válce.

Spravedlivý ráz války, kterou vede armáda socialistického státu, vzbuzuje ve vojácích ducha nadšení a obětavosti, vede je k hrdinství a sebeobětování, jaké v celé historii válek neznalo obdoby. Ve Veliké vlastenecké válce se potvrdilo, jakou nesmírně důležitou úlohu

při vybojování vítězství má uvědomělost každého vojáka, jeho vlastenecké zakalení, jeho vlastní přesvědčení.

Kázeň v socialistické armádě je kvalitativně odlišná od kázně v armádě buržoasní. Naše společnost vytváří nové vztahy mezi lidmi. Jsou to vztahy založené na společném cíli pracujících — vybudovat šťastnou a vzkvétající zemi, skutečnou vlast pro pracující občany. Politika strany a vlády, která odpovídá nejvlastnějším a životním zájmům širokých mas lidu — smeluje pracující, ukazuje jim radostné perspektivy budování socialismu a komunismu v naší zemi. V armádě neexistují nepřekonatelné třídní protiklady a hráz mezi velitelským sborem a řadovými vojáky, protože všichni pracují a bojují za zájem dělnické třídy.

Z toho vyplývá, že co není, nebylo a nikdy nebude možné v kapitalistické armádě — totiž uvědomělé chápání nezbytnosti, užitečnosti a významu kázně a jejího dodržování, stává se možné a je uplatňováno v socialistické armádě, kde kázeň je založena na vědomí osobní odpovědnosti za obranu socialistické vlasti.

Bylo by však chyba si myslet, že tím, že naše armáda je postavena do služeb dělnické třídy a lidu, vzniká v armádě sama od sebe uvědomělá kázeň. To je nesprávné. I kázeň v lidové demokratické armádě, kázeň, která je a musí být daleko pevnější, tvrdší a hlubší, je nutno tvořit, upevňovat a vychovávat u všech příslušníků armády.

Proto hlavní místo ve vojenské výchově v naší armádě zaujímá výchova ke kázni. J. V. Stalin nás učí, že „nejdůležitější podmínkou bojeschopnosti našich ozbrojených sil je pevná vojenská kázeň, založená především na vysoké uvědomělosti a politické výchově vojáků. Proto všichni velitelé a nadřízení musí neustále upevňovat vojenskou kázeň a projevovat přísnou náročnost a současně jsou přitom povinni každodenně vychovávat podřízené v duchu oddanosti k vlasti, v duchu uvědomělého plnění vojenských povinností a v duchu osobní odpovědnosti každého vojáka za věc obrany vlasti“.

Soudruh Stalin ukazuje na zásadní odlišnost vyžadování kázně v socialistické armádě.

V kapitalistické armádě je hlavním prostředkem upevňování a vyžadování kázně trest, stíhání přestupků a porušování kázně, tedy prostředky, které se zaměřují na pouhé trestání neukázněnosti, aniž mohou proniknout k duši vojáka. Základní příčina nekázně v buržoasní armádě, to je její třídní protikladný ráz — nemůže být odstraněna nikdy a je vždy pramenem rozporů a nekázně.

V socialistické armádě je tomu zcela jinak. Nelze upevňovat kázeň pouhým důsledným stíháním neukázněnosti. Zároveň musí tu být účinná a přesvědčivá politická výchova.

Politická výchova je základním činitelem, který upevňuje v naší armádě morálního ducha vojáků, ukazuje jim jejich osobní odpovědnost za obranu vlasti, smeluje je v ukázněný bojový kolektiv. Bez politické výchovy nelze upevňovat kázeň. Myslet si, že stačí být jen náročným velitelem a přitom podceňovat politické školení, nezabývat se jím, nezajímát se o něj a nečinit opatření ke zvýšení jeho účinnosti a konkrétnosti, nemůže v žádném případě vést k upevňování kázně.

Pro správné chápání výchovy ke kázni je důležité především si objasnit správný obsah a význam nedílné velitelské pravomoci.

Velitel naší armády má důvěru lidu a komunistické strany a je obklopen jejich péčí a láskou. Je mu dána nedílná velitelská pravomoc a jsou mu svěřovány kádry mladých mužů, aby je připravoval k boji a vychovával. Je straně a vládě, státu i pracujícímu lidu odpověden za splnění tohoto úkolu, za dodržování kázně své jednotky. Je proto jeho povinností denně vychovávat vojáky k bezvýhradnému plnění požadavků vojenské přísahy, řádů, rozkazů a nařízení představených. Nelze tedy chápat a uplatňovat nedílnou velitelskou pravomoc jen jako pravomoc vydávat rozkazy a velet. Zároveň je třeba stále si uvědomovat a v praxi uplatňovat nedílnou velitelskou odpovědnost, a to odpovědnost za vše, co se u jednotky děje, za všechny úseky činnosti u jednotky, za výchovu a výcvik podřízených. Naše řady mluví velmi jasně o této odpovědnosti velitelů. V Řádu vnitřní služby v hlavě III, čl. 60 stojí: Velitel je plně odpověden za bojovou a politickou přípravu, výchovu a vojenskou kázeň podřízených.

V Kázeňském řádě v hlavě I, čl. 5 se praví: Každý představený je povinen rozhodně a neúprosně vyžadovat dodržování vojenské kázně, stále vychovávat své podřízené k bezpodmínečnému plnění všech jejich požadavků, rozvíjet a pěstovat u nich vědomí vojenské cti a vojenské povinnosti.

V Polním řádě čs. branné moci v hlavě 5, čl. 80 je ustanovení, které zní: Za stav politické práce u vyšších jednotek a útvarů československé armády jsou přímo odpovědní velitelé vyšších jednotek a útvarů.

Většina velitelů odpovědnost za výcvik své jednotky dnes již chápe. Nepochopila však a v praxi dosud neuplatňuje nedílnou velitelskou odpovědnost za vysokou kázeň a výchovu ke kázní prostřednictvím politické přípravy a výchovy a správným uplatňováním kázeňské pravomoci.

K tomu, aby tato odpovědnost mohla být uskutečněna, je třeba, aby velitelé znali rozsah, jednotlivé formy, metody a obsah zvláště politické práce, která je zdrojem vysoké kázně a morálky vojáků.

Velitel nemůže uplatňovat nedílnou velitelskou pravomoc v politické přípravě, jestliže nezná a dokonale neovládá všechny formy stranicko-politické práce a politicko-výchovné práce. V tom případě nemůže dávat politickým pracovníkům konkrétní úkoly a směrnice, je nucen spoléhat na to, co politický pracovník udělá z vlastního podnětu. To je starý a nesprávný způsob tak zvaného „politického zajišťování“. Vede k dvoukolejnosti v bojové a politické přípravě. S takovým chápáním nedílné velitelské pravomoci, která je ještě vlastní mnoha velitelům, musíme se důsledně vypořádat a s ním skoncovat.

Tyto nedostatky v chápání nedílné velitelské pravomoci se projevují hlavně v tom, že mnozí velitelé necítí plnou odpovědnost za politickou přípravu a nechávají starost o ni a o její náplň jen politickým pracovníkům. Neuvedomují si, že právě tento způsob vede k formálnosti práce politického pracovníka, protože bez pokynů a požadavků velitele, bez vycházení z plánu bojové přípravy — nelze účinně pracovat v politické práci — a nelze provádět výchovu vojáků.

Tak na příklad mnoho velitelů nezahrnuje do plánu bojové a politické přípravy vlastní opatření pro politickou práci, ale uvádí jen plán politického oddělení. Tím se straní odpovědnosti za plnění úkolů politické přípravy. Mnohdy zase velitelé zapomínají na vytváření podmínek pro rozvinutí stranicko-politické práce, na příklad v období letního výcviku jednotek, a omlouvají to tím, že „jsou důležitější úkoly“, že není čas na schůze, na kulturně masovou práci a p. Neuvedomují si, že právě proto, že jsou před jednotkou těžší úkoly, že se vyžaduje větší vypětí sil a větší námaha, je třeba vytvářet podmínky pro intenzivní politickou práci, pro agitační a politicko-výchovnou práci v řadách vojáků, protože to umožňuje veliteli lépe, snadněji a rychleji řešit úkoly bojové přípravy a výcviku.

Ukazuje se, že ještě řada našich velitelů podceňuje význam politické výchovy a politické práce vůbec.

Správné chápání a uskutečňování nedílné velitelské pravomoci v politické přípravě a výchově je předpokladem správné výchovy ke kázní.

Úkoly urychlené výstavby armády kladou na naše velitele a politické pracovníky zvýšené úkoly a nároky. Splnit tyto úkoly znamená neustále zvyšovat náročnost vůči sobě samým a vůči svým podřízeným, tvrdě vyžadovat přesné a rychlé plnění rozkazů, neomlouvat polovičatost a nepovolovat jakékoli posuzování správnosti a účelnosti vydaných rozkazů. M. V. Frunze napsal: „Rozkaz je rozkaz. Diskuse a domlouvání o rozkazu je samo o sobě nejhrubším porušováním kázně“. K tomu je však třeba, aby velitel sám denně a neustále pracoval na zvýšení své odborné a politické kvalifikace, aby upevňoval svůj styk s vojáky, důkladněji poznával situaci u jednotky, učil se jí hluboce hodnotit a vytvářet materiální předpoklady ke splnění všech rozkazů, které vydá, protože i to je součástí jeho nedílné odpovědnosti.

Můžeme říci, že se v poslední době značně zvýšila náročnost našich velitelů. V našich jednotkách je již řada velitelů, kteří přišli z učilišť, škol a akademií, kteří mají dobrou odbornou a politickou průpravu a kteří ji v praxi dále prohlubují. K plnění svých velitelských

funkci přistupují s nadšením a odpovědně. Z toho vyrůstá jejich zdravá sebejistota, rozhodnost a také důsledná náročnost, založená na znalosti forem bojové a politické přípravy. Proto Tito noví velitelé mají značnou zásluhu na výchově důsledných, čestných, tvrdých a politicky zakalených vojáků naší armády.

Na druhé straně jsme se však nezbavili ještě četných nedostatků, hojných starých předsudků a přežitků kapitalistické vojenské výchovy, které se ovšem projevují i v chápání nedílné velitelské pravomoci a kázeňské praxe velitelů. Zpravidla jde o dva škodlivé extrémy, do nichž někteří velitelé upadají. Je to především bezzásadové přizpůsobování zaostalým náladám, vyplývající z nesprávného pochopení demokratičnosti naší armády. Tento lžidemokratismus, familiární zacházení s vojáky a podřízenými, snaha bezzásadově si vojáky naklonit „zavíráním očí“ — přehlížením přestupků a připouštěním různých úlev — je pramenem nekázně. Takové jednání a postoj důstojníka musí dobré vojáky urážet. Takový velitel nemá a nemůže mít autoritu, vojáci si ho neváží, necítí k němu úctu a lásku jako k svému veliteli.

Na druhé straně někteří velitelé se v poměru k svým podřízeným uchylují do druhého extrému. Domnívají se totiž, že jsou náročnými veliteli, když hlava nehlava trestají, když svou tak zvanou náročnost projevují křikem a hrubostí. Ani takový velitel nezíská úctu a autoritu.

Pěstování libivé politiky a lžidemokratismu ve styku s vojáky — právě tak jako projevy hrubosti — podlamují autoritu velení a kázeň.

Velitelská náročnost vyžaduje nepřetržitěho přezkušování plnění rozkazů a nikoli namátkového přesvědčování se o plnění vydaných směrnic. Velitel, který vydal rozkaz, musí mít důkazy o jeho splnění. Organizace přezkušování plnění rozkazů a nařízení je vyzkoušená metoda bolševického vedení, s jejíž pomocí se dosahuje zlepšení organisovanosti a bojeschopnosti jednotky.

V činnosti velitele nesmí být velitelská náročnost proto uplatňována jen případ od případu, jak se dnes velmi často děje. Stane se třeba, že velitel chodí jako slepý kolem nedostatků v ústrojí podřízených, nevídá si nedostatků ve vojenské zdvořilosti. Pak si náhle vzpomene, že je třeba udělat pořádek a zadost velitelské pravomoci a náročnosti k těmto nedostatkům, a udělá veliký „rámus“. Začne hlava nehlava trestat a „napravovat“. Takový způsob náročnosti se ovšem mine s účinkem.

Ten velitel, který nepřetržitě usiluje o dodržování vojenského pořádku a nenechá bez povšimnutí ani jeden, byť sebemenší poklesk podřízených, který zároveň udělá vše pro účinnou výchovu podřízených, ten má v jednotce pořádek a kázeň. Jde o to, aby vojáci byli nejenom někdy, ale stále vedeni k přísnému dodržování kázně a pořádku, předpisů a nařízení velitelů. Není-li tomu tak, nezmuže nic namátkové hromování.

Již delší čas a poměrně s malými úspěchy velitelé, političtí pracovníci, stranické a mládežnické organizace vedou boj proti mimořádným událostem, které připravují naši armádu o stovky mladých nadějných životů a naše hospodářství o miliony korun. Příčiny těchto mimořádných událostí jsou většinou v přehlížení drobných kázeňských přestupků u jednotky projevujících se v nesprávném ústrojí, špatném zdraví a p. Velitelé zapomínají, že přehlédnutí malého kázeňského přestupku vytváří podmínky pro přestupek větší.

Sovětský spisovatel důstojník Zakrutkin ve své knize „Kavkazský deník“ dokazuje tuto skutečnost na případech z Veliké vlastenecké války. Němci se připravovali k útoku na sovětské obranné postavení. Čtyři dny postřelovali postavení sovětských vojáků. Přes řeku Terek bylo vidět a slyšet německé tanky připravující se k útoku.

Velitel roty por. Perelešin kontroloval v zákopech podřízené a u jedné z čet se před samým bojem rozvinul tento rozhovor: „Nu, a co vy, orli?“ křikl Perelešin. „Třesete se snad?“ Vojáci zaslechli v poručíkově hlase žertovný tón a usmívali se. Ale Perelešin se ihned zakabonil a kloužaje zrakem po postavách hochů, zakřičel: „Proč jste si rozepjali opasky jako baby? A omotky? Neumíte zacházet s omotkami? Zhlédnu-li ještě jednou někoho v takovém stavu, hlavu mu utrhnu! Dnes se vám rozmotají omotky, zítra propustíte německý tank! Je třeba, abyste na sebe dohlíželi. Potom budete dohlížet i na nepřitele!“

Kázeň se projevuje především v přesném a přísném dodržování všech rozkazů velitele, v plnění řádů a předpisů, plánu bojové a politické přípravy. To je hlavní obsah kázně v naší armádě. Pokud jde o vnější kázeň, to jest dodržování pravidel vojenské zdvořilosti, vnější úpravy a vojenského vystupování, stanoveného řády — nelze jen trvat na plnění požadavků při výcviku, ale je nutné obrátit pozornost i na zevnějšek, který je odrazem vnitřní náplně kázně. U nás se často zapomíná na tuto spojitost vnitřní a vnější kázně a na možnosti pro výchovu, které z této spojitosti vyplývají. Pořadová příprava na příklad ještě není oním mocným prostředkem výchovy ukázněného, sebejistého a obratného vojáka. Mnohdy ještě zůstává nutnou nezbytností, zvrhává se na pouhou mechaničnost a automatické provádění. Přitom však je to jeden z mocných prostředků výchovy, zvláště výchovy k ukázněnosti. Využívání kázeňské pravomoci a metody kázeňské praxe těsně souvisí s otázkou velitelské náročnosti.

Naši velitelé již se přesvědčili o nesmírném významu kázeňské pravomoci a jejího využívání k výchově podřízených.

Jak významným výchovným prostředkem může být udělení trestu velitele před nastoupenou jednotkou, svědčí příklad ze soustředění vojsk při letošní vojenské přehlídce v Praze.

Velitel tankového vojska gen. Janko využil na besedě k přehlídce pozdního návratu několika vojáků z vycházky takovým přesvědčivým způsobem, že všichni vojáci odsoudili provinilce, že spontánním souhlasem přijali rozhodnutí velitele o jejich odeslání zpět do posádky, protože nejsou hodni, aby reprezentovali armádu našeho lidu na slavnostní přehlídce. Pro provinilce vojáky pak znamenal tento trest veliký zlom v jejich poměru k vojenské službě, protože pocítili, že za velitelským rozhodnutím stojí celý kolektiv.

Máme již mnoho velitelů, kteří dovedou takovým způsobem využívat své kázeňské pravomoci a jejichž zákroky, tresty nebo odměny mají vliv na výchovu celé jednotky, na upevnění jejího kolektivu.

Tu má veliký význam individuální přístup ke každému provinilci, rozbor příčin přestupku, kterého se dopustil, znalost charakteristických rysů vojáka a z toho vyplývající nakonec způsob použití kázeňského trestu. Tu vidíme, jak hluboký význam mají ty články Řádu vnitřní služby, které ukládají jednotlivým velitelům znát své podřízené, jejich potíže a charakteristické rysy, jejich původ i jejich osobní vlastnosti. Jen na základě toho může velitel odpovědně přistupovat k trestu nebo k odměně.

Výchova lidí je věc velmi složitá. V ní se každá mechaničnost a šablona nutně vymstí. V ní nelze najít jednu provždy a na každý případ platné formule a recepty. Základem, z něhož velitelé musí vždy vycházet, je cíl upevnit kázeň v jednotce, výchovně zapůsobit na podřízeného, přesvědčit ho o jeho poklesku, přinutit ho zamyslet se nad poklesem a zároveň dosáhnout, aby mu celá jednotka byla pomocníkem při jeho rozhodnutí, aby i ostatní odsoudili věc, kterou provinilec spáchal.

V používání kázeňské praxe u našich jednotek máme ještě mnoho nedostatků. Jedním z nejvýznamnějších nedostatků je malé využívání kázeňské pravomoci nižších velitelů a poddůstojníků, která jim podle řádu náleží. Nižší velitelé, kteří nejvíce žijí s vojáky, jsou sice nároční v prvních týdnech po nástupu nováčků, ale postupem doby se začíná vytvářet poměr bratříčkování a familiárnosti, který narušuje kázeň. Zvláště poddůstojníci základní služby se spíše cítí kamarády než veliteli svých podřízených v družstvu nebo četě, přehlížejí kázeňské přestupky, nevšímají si jich a jako kamarád kamarádu leccos odpustí.

Podívejme se, jak vypadá stav kázeňských přestupků v číslech v průměru za první pololetí 1952. Přitom je třeba vidět tu skutečnost, že počet udělených kázeňských trestů není nikterak mírou náročnosti.

Tresty udělili: velitelé družstev a zástupci velitelů čet 8,5%, staršínové setnin 14,5%, velitelé čet 21,8%, velitelé setnin 43,4%, velitelé oddílů 6,5%, velitelé vojenských těles 5,3%, vyšší velitelé 0,3%.

Odměny udělili: velitelé družstev a zástupci velitelů čet 4,7%, staršínové setnin

3,5%, velitelé čet 11,7%, velitelé setnin 45,3%, velitelé oddílů 8,7%, velitelé vojenských těles 22,3%, vyšší velitelé 3,8%.

Co vyplývá z těchto údajů? Především to, že nejvíce odměňují a trestají velitelé rot, kdežto kázeňské pravomoci nižších velitelů je minimálně využíváno. Podíváme-li se, jaké hlavní druhy odměn patří na příklad do oněch 45,5%, udělených veliteli setnin, vidíme, že jsou to většinou volno k opuštění posádky nebo dovolená. Celkový počet dovolených jako odměn vzhledem k ostatním činí v průměru téměř 50%. Z ostatních je nejčastěji používáno pochvaly, a tím je v podstatě vyčerpána celá ona mnohotvárnost a možnosti používání kázeňské pravomoci.

Malé využívání kázeňské pravomoci nižšími veliteli je důsledkem špatné péče velitelů o poddůstojníky. Základní povinností všech velitelů je učit své podřízené. Není-li nižší velitel neustále veden svým představeným, není-li mu věnována dostatečná péče odborná i politická, zůstává stát na místě. A velitel, který málo zná, spokojí se také málem a jeho náročnost k podřízeným je nízká. Nízká je i péče o podřízené, tato nedílná součást velitelské náročnosti a odpovědnosti.

V kázeňské praxi se setkáváme ještě s jedním závažným nedostatkem, a to je malé využívání kázeňské pravomoci při kázeňských přestupcích důstojníků. Jsou neodpovědně přehlíženy případy neplnění služebních povinností, nejsou vyvozovány důsledky z neodpovědného přístupu k úkolům, takže kázeňské trestání důstojníků je téměř řídkým zjevem. Snad ojedinělými případy je potrestání důstojníků za malou náročnost, za shovívavost. Tento stav vede ovšem k zeslabování pocitu odpovědnosti a narušuje kázeň.

Pokud jde o tresty a odměny vůbec, je třeba si uvědomit jednu důležitou zásadu. Trest i odměna jsou velmi vážná věc a nelze jimi nikterak plýtvat. Je skutečností, že v naší armádě existuje velmi často neuvážené plýtvání odměnami a tresty. Přitom malé využívání rozličných forem trestů a odměn, které stanoví Kázeňský řád, vede k zeslabování účinnosti těchto prostředků výchovy.

Na druhé straně jsou i případy, kdy velitelé trestají závažné poklesky velmi mírně, nebo neodměňují dobré a obětavé výkony podřízených.

Důkazem naprosté mechaničnosti ve využívání kázeňské pravomoci jsou takové případy, kdy velitelé nedlouho po odpykání trestu nebo dokonce i během trestu udílejí vojákům nepromyšlené odměny.

Tak na příklad jeden voják 14. spojovacího praporu byl 19. 12. 1951 potrestán třemi směnami mimo střidu. 4. 1. 1952 byl pochválen před nastoupenou jednotkou. 9. 1. byl potrestán 14 dny vězení po službě pro opilství na Silvestru. Během odpykávání tohoto trestu byl pochválen 16. 1. před nastoupenou jednotkou. 22. 1. mu byl trest prominut a čtyři dny poté bylo oznámeno jeho rodné obci, že vzorně plní vojenské povinnosti.

Jiný příklad: Jeden voják byl 23. 11. potrestán 15 dny vězení. 7. 12. 1951 mu byl trest prominut a poté byl opět potrestán. Když dostal trest a vzápětí potom dovolenku, vrátil se z dovolené až po dvou dnech k útvaru. Tu je vidět naprostá nepromyšlenost a neodpovědnost velitele při zacházení s kázeňskými prostředky.

Jeden velitel odměnil vojáka, který chytil záškodníka, 10 cigaretami před nastoupenou jednotkou a přitom si ještě myslil, kdoví jaký neudělal dojem a neprovedl výchovný čin.

Taková „kázeňská praxe“ ovšem má jen jeden výsledek, a to u provinilce i u celé jednotky: snižuje vážnost a výchovný význam trestu a odměn, zlehčuje kázeňskou praxi, snižuje autoritu velitelů. Zároveň roztrpčuje vojáky a snižuje jejich zájem o výcvik. Takové chybné praktiky je nutno důsledně vymýcovat.

Značným nedostatkem je rovněž jednostranné udílení odměn a trestů. Mnozí velitelé buď příliš mnoho trestají a málo odměňují, nebo naopak. Tak na příklad u 32. dělostřelecké brigády nejsou vzácné příklady, kdy vojákům byly sedmkrát i vícekrát uděleny jako odměny dvoudenní a třídní dovolené. Ve zbrojním učilišti udělil velitel 200 odměn a jen 3 tresty.

S touto jednostranností jde ruku v ruce nevyužívání ostatních druhů odměn a trestů. Nejpoužívanější a nejpoužívanější odměnou je u nás dosud dovolenka a volno k opuštění

posádky. O tom výmluvně svědčí okolnost, že na příklad u některých útvarů činí tento druh odměny z celkového počtu odměn až 80%. V ŠDZ Lešany činilo to dokonce 89,5%. Je proto třeba bojovat proti tomu, aby význam odměny nebyl takto snižován a odměny se neomezovaly na dovolené, což snižuje význam vojenské služby a učí vojáky vidět v dovolené svoje nezadatelné právo. Nelze to ovšem řešit tak, jak se na několika místech stalo, že totiž velitelé přestali dovolenky vůbec udílet.

Podmínkou správnosti použití kázeňského prostředku je individuální přístup k lidem, k jejich osobním zvláštěnostem a sklonům. Formálnost v kázeňské praxi tkví mimo jiné v tom, že velitelé neznají své podřízené, a nemohou tedy posoudit, která z forem trestů nebo odměn přinese žádané výchovné účinky.

Mnohý velitel často neví, co s vojákem, u kterého selhaly obvyklé metody výchovné práce. Neuvědomí si, že ku příkladu soukromý rozhovor se soudruhem a proniknutí až do hloubky jeho duše mu dá dobrou orientaci pro jeho výchovu. Velitel musí poznávat vojáky nejen při cvičení, ale i na učebně, při přednáškách, besedách a vůbec v celém vnitřním životě jednotky. To je úkolem nejen velitelů, ale i politických pracovníků. Ti se musí zabývat daleko více než dosud kázeňskou praxí a pomáhat velitelům správně vychovávat podřízené, upevňovat nedílnou velitelskou pravomoc na každém kroku.

Ukazuje se proto nutnost rozbírat každý vynikající čin nebo přestupek individuálně. Mnoho velitelů nedovede ještě využít udělovaných trestů nebo odměn k účinné výchově všeho mužstva, neprovádějí rozbor kázeňské praxe s náležitou důkladností a svědomitostí a kladných a záporných příkladů není důsledně využíváno. Pocit odpovědnosti za podřízené končí namnoze potrestáním vinníka a neprovádí se odstraňování příčin a tím se zůstává na povrchu. Kořeny a příčiny kázeňských přestupků trvají dále a plodí nové a nové porušování kázně.

V boji za vysokou kázeň a pořádek za přesné plnění a dodržování požadavků přísahy a řádů připadá čestný a odpovědný úkol útvarovým organizacím KSČ a útvarovým skupinám ČSM. Úkolem ÚO a ÚS je denně zabezpečovat průběh bojové a politické přípravy a pomáhat velitelům a politickým pracovníkům v boji za vysokou organizovanost a kázeň, v boji za vedoucí úlohu komunistů v bojové a politické přípravě.

Projednávání kázeňských přestupků komunistů a svazáků ve stranické nebo svazácké organizaci je mocným výchovným prostředkem. Ukazuje se, že se snižuje počet potrestaných komunistů a zvyšuje počet odměněných, což v podstatě znamená, že se zvyšuje vedoucí úloha komunistů v kázi. Velmi málo velitelů vyžaduje však pomoc stranické a mládežnické organizace při výchově k předcházení kázeňských přestupků. Nejsou ani řídké případy, že velitel ponechává trestání kázeňských přestupků stranické nebo mládežnické organizaci a sám zůstává stranou, jako by se ho to netýkalo.

Rozkazy a nařízení velitelů všech stupňů musí být vydávány a plněny přesně tak, jak to žádají řády. Řády formulují vysoce politicky věcně a správně všechna práva a povinnosti velitelů — představených. Souhrn všech těchto práv a povinností velitele tvoří vlastní obsah jeho nedílné velitelské pravomoci a odpovědnosti.

Náš důstojník je vybaven rozsáhlou pravomocí. Neexistuje větší právo, než je právo velet lidem, dávat jim rozkazy, aby šli do boje za vlast. Vlast svěřuje důstojníkům život svých synů. Z toho vyplývá obrovská odpovědnost důstojníků a velitelů všech stupňů k pracujícímu lidu. Této odpovědnosti musí každý velitel čestně obstat celým svým chováním. Je především sám povinen dodržovat přesně vojenské řády, všechny požadavky kázně a vojenského pořádku. Jako bojový vůdce podřízených je povinen být pro ně sám vzorem. I tu platí prostá pravda, že nejúčinnějším výchovným prostředkem je osobní příklad vychovatele.

Příklad osobní vysoké ukázněnosti velitele upevňuje jeho autoritu a zpevňuje vůli vojáků plnit jeho rozkazy.

Správně prováděná kázeňská praxe je mocným prostředkem, který zdvihá úroveň kázně, stmeluje kolektiv vojenské jednotky, pomáhá veliteli řešit úkoly bojové a politické přípravy, vychovává podřízené v uvědomělé obránce socialistické vlasti. Je proto úkolem

všech vyšších velitelů, aby dbali na dodržování zásad kázeňské pravomoci u svých podřízených, učili je využívat všech forem trestu a odměn, které předpisuje Kázeňský řád, a především je učili spojovat využívání své kázeňské pravomoci s účinnou výchovou podřízených. Zvláště je třeba zintenzivnit výchovu nižších velitelů a dbát na důsledné využívání kázeňské pravomoci poddůstojníků z povolání a základní služby, nejbližších a přímých velitelů a vychovatelů vojáků.

Správným uplatňováním kázeňské praxe spojeným s účinnou vojenskou politickou výchovou podaří se nám ještě více upevnit v naší armádě železnou revoluční kázeň, základ její organisovanosti, pramen síly a důležitého činitele bojeschopnosti.

